

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden käyttö

Hyvinvointilautakunta 07.10.2025 § 143

Valmistelija

Hyvinvointikoordinaattori

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Kuntien palkitseminen vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on tärkeää, koska hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja hyvinvointialueen edellytys. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen vaatii, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ihmisten arkiympäristöissä.

HYTE-kertoimen perusteella jaettu osuus ei ole korvamerkittyä, vaan yleiskatteellista eli se sisältyy kuntien saamaan valtion rahoitukseen. Kunnat voivat käyttää saamansa summan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

Laskennassa käytettävät indikaattorit:

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella:

- toimintaa ja voimavaroja kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja
- tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (15 kpl) mittaavat nykytilannetta.

Niillä haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on".

Toimintaa kuvaavat indikaattorit:

- peruskoulut (4 yksittäistä indikaattoria)
- liikunta (5 yksittäistä indikaattoria)
- kuntajohto (5 yksittäistä indikaattoria)
- kulttuuri (1 yksittäinen indikaattori)

Tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä.

Tulosindikaattorit on valittu näiden periaatteiden mukaan:

- kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin

- eri ikäryhmät ovat edustettuina
- jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta
- tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan

Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

Lieksan kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuus vuodelle 2025 on 162 491 €.

Kuten edellä tekstissä mainittiin, HYTE-kertoimen perusteella jaettu osuus ei ole korvamerkittyä, mutta kunnat voivat käyttää saamansa summan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Lieksan kaupunginhallitus on reagoinut kaupungin taloustilanteen heikkenemiseen raamibudjetilla, jolla haetaan vähintään viiden prosentin kustannussäästöjä vuosien 2025 ja 2026 talousarvioiden välille.

Mikäli mahdollista, olisi erittäin hyvä, että osa HYTE-kertoimen perusteella saatua valtionosuutta voitaisiin käyttää perustellusti hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

Rahan käytön voi esimerkiksi teemoittaa vuosittain eri kohderyhmille, kuten lapset, nuoret ja lapsiperheet, ikäihmiset, sekä kaikkia kuntalaisia koskevat toiminnot, kuten erilaiset liikunta- ja kulttuuritapahtumat.

Tälle vuodelle on suunniteltu syyslomalle yhteistyössä Siun soten kanssa lapsiperheille suunnattu yhteinen tapahtuma, jonka kustannusarvio on noin 1 500 €. Nämä kustannukset katettaisiin HYTE-rahoituksella, jos tällainen päätös tehdään.

Lisäksi on ollut keskustelua liikunta- ja nuorisotoimen kanssa erilaisten tapahtumien järjestämisestä, joiden kustannus olisi samaa luokkaa. Tarkempaa sisältöä ei ole vielä päätetty, mutta mikäli rahoitus olisi mahdollista HYTE-rahoituksen kautta, niin suunnitelmissa voitaisiin edetä.

Keskustelun kuluessa Tapio Nykänen teki muutosesityksen:

Hyvinvointilautakunta päättää merkitä asian tiedoksi ja esittää valtionosuuden suuruista varausta käytettäväksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen vuoden 2026 talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Muutosesitystä ei kannatettu, joten se raukesi.

Merkittiin, että Pirre Seppänen poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana.

Esittelijä	Kansalaisopiston rehtori
Päätösehdotus	Hyvinvointilautakunta päättää merkitä asian tiedoksi ja esittää määrärahan varausta vuoden 2026 talousarvion käsittelyn yhteydessä.
Päätös	Hyvinvointilautakunta päätti merkitä asian tiedoksi ja esittää määrärahan varausta vuoden 2026 talousarvion käsittelyn yhteydessä.
Lisätietoja	Hyvinvointikoordinaattori Juha Ryyänen, p. 040 1044 160, sähköposti juha.ryynanen(at)lieksa.fi